

22.6.2010

SISÄASIAINMINISTERIÖ

22.06.2010

INRIKESMINISTERIÖ

Sisäasiainministeriö
sm.kirjaamo@intermin.fi

Viite: Lausuntopyyntönne 27.5.2010 (SM024:00/2009)

Asia: **Helsingin työ- ja elinkeinotoimiston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kotoutumisen edistämisestä**

Helsingin TE-toimisto esittää pyydettyä lausuntonaan seuraavaa:

Luvut 1-7 ja 9-10

Lain soveltamisalaa on tarkoitus laajentaa koskemaan kaikkia Suomessa asuvia maahanmuuttajia. Tämä on tarpeellinen laajennus, joka mahdollistaa kaikkien maahanmuuttajaryhmien palvelujen määrittämisen.

Kuvauksessa esityksen pääasiallisesta sisällöstä todetaan että uudessa laissa viranomaisten tehtäväjaosta säädettäisiin nykyistä selkeämmin ja yksityiskohtaisemmin. Tämä on varsin tarpeellinen pyrkimys, joka toteutuessaan mahdollistaisi erityisesti paikallisten voimavarojen kohdistamisen asiakaspalveluun erilaisten hallinnollisten selvittelyjen sijasta.

Lakiesityksessä onkin kohtalaisen paljon mainintoja eri paikallis-, alue- ja valtakunnantason viranomaisten tehtävistä kotouttamisen ja kotoutumisen edistämisen osalta, yhteistyön tarpeesta ja koordinoinnista. On paljon mainintoja seurannasta, raportoinnista, palvelujen järjestämisestä maahanmuuttajille sopiviksi jne. Esityksessä pyritään tähdentämään, että kotouttaminen ja kotoutumisen edistäminen ovat kaikille viranomaisille ja muille toimijoille kuuluva asia, ja on hyvä, että se on kirjattu lakiin. Kuitenkin kaikki maininnat ovat varsin yleisluontoisia. Käytännössä tämä helposti merkitsee, että eri toimijoiden ja viranomaisten panostukset riippuvat kullakin käytössä olevista ajallisista, taloudellisista ym. resursseista. Koordinaation tarve maahanmuuttaja- ja kotouttamisasioiden suuri, ja näin ollen TE-toimistojen kannalta erityisesti ELY-keskusten tulisi olla nykyistä vahvempia ohjaamis- ja tukitoissaan.

Helsingin työ- ja elinkeinotoimisto, hallintoyksikkö

Käyntiosoite
Haapaniemenkatu 4 B

Postiosoite
PL 172, 00531 Helsinki

Puhelinvaihe
010 60 40100, 010 19 4100

Faksi
010 60 70202

Kotisivu
www.mol.fi/helsinki

Sähköposti
helsinki.hallintoyksikko@te-toimisto.fi

Myös kunnan ja TE-toimiston välinen tehtävä- ja vastuunjako jää esityksessä edelleen liian epämääräiseksi: varsin usein on käytetty ilmaisuja ”kunta ja TE-toimisto” tai ”kunta tai TE-toimisto” määrittelemättä asiaa sen tarkemmin. Myöskään perusteluista ei löydy tarkempaa määrittelyä. Kun sekä kunnat että TE-toimistot kamppailevat resurssipulan kanssa, johtaa tämä epämääräisyys helposti asiakkaiden pallotteluun sekä paikallisesti vaihteleviin ratkaisumalleihin.

Esityksen mukaan kotoutumiskoulutus voitaisiin järjestää joko työvoimakoulutuksena tai omaehtoisena opiskeluna, jolloin nykyinen työvoimakoulutukseen rinnastaminen poistuisi kokonaan. Esityksessä ei kuitenkaan selkeästi määritellä, mitä seuraa, jos esim. kotoutujan työssäoloehdon todetaan täyttyvän kesken omaehtoisen kotoutumiskoulutuksen. Nykykäytännön mukaanhan toimenpiteiden rinnastamismahdollisuus koskee ainoastaan työmarkkinatukea kotoutumistukena saavia asiakkaita ja työttömyysturvan muodon muuttuessa tätä mahdollisuutta ei enää ole, vaikka varsinainen kotoutumisaika ei vielä olisikaan kulunut loppuun. Koska esityksessä edelleen puhutaan työmarkkinatuesta kotoutumistukena, tämä merkinnee, että työssäoloehdon täyttyminen - ja uuden esityksen mukaisesti myös Suomen kansalaisuuden saaminen - katkaisisivat välittömästi oikeuden omaehtoiseen opiskeluun kotoutumistoimenpiteenä? Nykykäytäntö ei mahdollista rinnasteisena alkaneen koulutuksen jatkamista tuettuna omaehtoisena opiskeluna, mikäli rinnastamisen edellytykset eivät enää täyty, ja jos tämä on tilanne myös uuden lain osalta, opiskelijat joutuisivat joko keskeyttämään opintonsa tai siirtymään opintotuelle. Vai mahdollistaisiko esitys sen, että mikäli TE-toimisto toteaa maahanmuuttajan hyötyvän kotoutumissuunnitelmasta (kuten esim. s. 67, 12§), hänelle voitaisiin sellainen laatia työttömyysturvan muodosta riippumatta ja sisällyttää siihen myös omaehtoista koulutusta? Tämä on päivittäisen työn ja oikeiden ratkaisujen tekemisen kannalta varsin tärkeä asia, johon olisi suotavaa saada täsmennystä.

Käytännön työn kannalta hiukan epäselvää näyttäisi olevan myös, miten toimitaan opintojen laiminlyöntitilanteissa: esityksen perusteluissa (24§) todetaan, että TE-toimisto voisi päättää, ettei opiskelua enää voitaisi tukea 22§:ssä tarkoitetulla tavalla ja että maahanmuuttajalle tulee antaa tilaisuus tulla kuulluksi. Tämä tarkoittanee, että omaehtoinen opiskelu on verrattavissa työvoimakoulutukseen l. keskeytyksestä seuraa mahdollinen työttömyysturvalain mukainen seuraamus.

Luku 8 (Osallisena Suomessa –kokeilu)

Pyrkimys selkeyttää ja yhdenmukaistaa maahanmuuttajien palveluprosesseja on hyvä. Esitetty kolmen polun malli on myöskin varsin kannatettava palvelujen kehittämissuunta. Näistä polku 1 kuuluisi luontevasti TE-toimiston vastuulle, ja polut 2 ja 3 kunnan vastuulle.

Kehittämisen toteutustapa ehdotetun kokeilun muodossa on kuitenkin varsin ongelmallinen.

Rajatulla alueella sovellettava pitkäkestoinen kolmen vuoden kokeilu ei ole tarkoituksenmukainen tapa toteuttaa tarvittavaa palvelujen kehittämistä ja eri tahojen tehtävien ja vastuunjaon selkeyttämistä. Kokeilussa tarkoitettuja uudistuksia tulisi toteuttaa ottaen huomioon lukuisten ESR- hankkeiden, pääkaupunkiseudun aiesopimuksen ja pilottihankkeen kokemukset ja tulokset. Tämä ei poista mahdollisuutta tehdä tarvittavia tarkistuksia kun uudesta lainsäädännöstä on saatu käytännön kokemuksia muutaman vuoden ajan

Kokeilua koskevat säännökset ovat monelta osin epämääräisiä ja täsmentymättömiä.

Esityksen mukaan voitaisiin kokeilun puitteissa poiketa voimassa olevasta lainsäädännöstä. Tällainen johtaisi helposti varsin mielivaltaiseen säädösten soveltamiseen ja sekavuuteen sekä loukkaisi myös asiakkaiden yhdenvertaisuutta. Ilmeisesti on tarkoitus että saman TE-toimiston asiakkaista osa kuuluisi kokeiluun ja osa ei. Ongelmia syntyisi myös maahanmuuttaja-asiakkaiden siirtyessä kokeilualueiden ja kokeilun ulkopuolella olevien alueiden välillä.

Lisäksi on kyseenalaista, voitaisiinko tällainen säädöksistä poikkeaminen tehdä pysyväksi, ja näin ollen on myös kyseenalaista mikä hyöty sellaisen kokeilemisesta on. Perusteluissa esitetään että poikkeamalla kilpailutussäädöksistä kehitetään hankintaosaamista, vaikka hankintaosaamisen ydin on juuri kilpailutuksen hallinnassa.

Ehdotuksessa mainitaan toistuvasti TE-toimisto koulutuksen hankkijana, siitä huolimatta että 21 §:ssä todetaan että kotoutumiskoulutuksen järjestää ELY-keskus, kuten asian laita nykyiselläänkin on. Silloin kun kyse on TE-toimistojen vastuulla olevaan polkuun (polku 1) liittyvästä koulutuksesta, koulutuksen hankkijana tulisi jatkossakin olla ELY-keskus, jolloin kilpailutus tapahtuisi yhteisesti laajemmalla alueella ja näin ollen sekä kilpailutukseen että sisältöön saataisiin enemmän tehokkuutta ja yhdenmukaisuutta.

Ehdotuksen mukaan maahanmuuttajalle annetaan todistus mutta ei määritellä mikä taho sen antaa.

Ehdotuksen mukaan kunta osallistuisi kokeiluun hakemuksen perusteella, puutteena on ettei TE-toimiston osallistumiselle ole määritelty menettelyä.

Lisäksi vastuu kokeilun uusien mallien, sovellettavien ”pelisääntöjen” ja paikallisten järjestelyjen kehittämisestä on jätetty paikallisille toimijoille, pääsääntöisesti TE-toimistoille ja kunnille. Myös kokeilun seuranta ja arviointi on jätetty TE-toimistoille ja kunnille. TE-toimistoissa kaikki tämä hallinnollinen valmistelu ja selvittely veisi merkittäväällä tavalla asiakkaiden palveluun tarkoitettuja, muutenkin niukkoja resursseja.

Omalta osaltaan Helsingin TE-toimisto toteaa että maahanmuuttajien palvelujen kehittämiseen nyt panostetaan pääkaupunkiseudun kuntien ja valtion kolmevuotisen aiesopimuksen perusteella ja puitteissa. TE-toimistolla ei ole resursseja osallistua samanaikaisesti useisiin päällekkäisiin samaa kohderyhmää koskeviin hankkeisiin tai kokeiluihin.

Rebecka Svedlin

Työ- ja elinkeinotoimiston johtaja

Tiedoksi: Uudenmaan ELY-keskus
Helsingin TE-toimiston johtoryhmä